1e Jaargang, nummer 48, 3 december 2024

REFO TIJD

Blad van het Instituut voor Calvinistische Studiën i.s.m. de Nederduits Gereformeerde Kerk (1571) - De moederkerk van Nederland sinds 1579. ‘Geen kerk zal over een andere kerk heersen, geen taakuitvoerder over de andere taakuitvoerder.’ (Kerkorde Emden, 1571)

BESPREKING DE SAAMBINDER 1974 - DEEL 2

Je kunt niet zomaar binnengaan in het hemelse Jeruzalem. W. Hage wees erop dat het hemelse Jeruzalem twaalf poorten had. Deze waren gemaakt uit paarlen. We kunnen niet zomaar binnengaan, stelt W. Hage, want zonder wedergeboorte zal niemand het koninkrijk God’s zien. De poort is wijd open voor de arme, de ellendige, de naakte, stelt W. Hage. Het is voor hen die beseffen dat de aarde geen blijvende stad is, maar dat we het toekomende zoeken.

We kunnen wijzen op die twaalf-poortige ingang. W. Hage stelt dat wij aan de poort moeten zijn om te wachten of het de Heere behaagt om die voor ons te openen. Wij mogen het niet eisen, maar moeten in afwachtend, luisterend gebed gaan. We kunnen ook stellen dat het niet zomaar om één poort gaat, maar twaalf poorten, dus het zijn verschillende principes. Als er een poort dichtzit moeten we eerst naar een andere poort. We moeten gaan van fundament tot fundament. Wij moeten goed op onze voeten staan, gaande tot de lieflijke voeten die de boodschap van het evangelie verkondigen, en dat is geen goedkope boodschap. Die verspilt geen olie of genade. De lieflijke voeten waar Jesaja over predikt voeren jacht op het oervlees. Ze zullen de vijanden verpletteren.

W. Hage laat weten dat we naar het vlees het niet kunnen verdienen, en daarom moet er gewacht worden op de Heere. (Saambinder, 17/1, 1974) Dit wijst dus ook terug op de afwachtingsleer van Calvijn. Wij mogen God niet forceren. Wekt de liefde niet op voordat het haar behage. Het gaat om de tijden des Heeren. Niet onze wil, maar Uw wil, niet op onze methode, maar Uw methode, niet op onze tijd, maar Uw tijd. Niet in onze hoeveelheid, maar Uw hoeveelheid. Niet in onze richting, maar Uw richting.

Wij moeten geheel ontwapend worden. Alle vleselijke wapens van eigengerechtigheid en eigenzinnige godsdienst, vormelijke godsdienst, moeten eraf. Wij mogen geen letterslaven en naamslaven zijn. De afgoden moeten eruit. Beeldenstorm (1566).

Zo begon de tachtigjarige oorlog. Zo begon het verzet tegen de Spaanse overheerser. Het was de geuzenoproep. Nederland liet ruggegraat zien. Calvijn was gekomen, en Calvijn werd op waarde geschat, ondanks dat er ook grote valstrikken waren in het werk van Calvijn. Het waren dingen die moesten gebeuren. Er ware precieze calvinisten in het zuiden, en rekkelijke calvinisten in het noorden. Die waren ook in oorlog tegen elkaar, maar die moesten ook samenwerken tegen de gezamenlijke vijand. Zo waren er ook allerlei calvinistische verbonden. Daarom vervaagden de grenzen tussen noord en zuid ook, tussen preciezen en rekkelijken, maar op andere momenten waren ze er weer duidelijk. Het werk van Calvijn moest nog verder besproken worden, verdiept worden. Het was een erfenis. Het moest voor de bevrijding van Nederland zorgen.

De wijze maagden van de Saambinder in 1974 gaven niet zomaar olie aan de dwaze maagden, maar toonden de weg daartoe. Ze verspilden hun olie niet. Wij mogen geen parels voor de zwijnen werpen. Wij moeten hen het smalle pad tonen. Zij moeten leren het hemelse te kopen. Genade was een ander loon, stelde Calvijn. Het was een dieper loon. Dat kon niet zomaar door te werken, maar door geleid te worden door de Heere, in het wel of niet. Daartoe moet de mens naar school. Soms is het geen tijd om binnengelaten te worden. Eerst is er een tijd om te strijden, te zwoegen, diepzee te gaan duiken, op zoek naar de parels, en dan strijd te hebben met de verschrikkelijke wachters van de parels, de grote zeemonsters.

Je komt niet zomaar door de paarlen poorten waarvan er twaalf zijn. Je kunt ze ook niet naar eigen willekeur binnengaan. Daarom zijn soms de poorten gesloten en moet je terug.

Wij mogen niet zomaar olie geven aan de dwaze maagden. Dan zouden we hen bedriegen. Daar waarschuwt de Saambinder van 1974 tegen. God kan niemand bedriegen. (Saambinder, 24/1, 1974)

De Saambinder stelt dat de knechten door God zijn geroepen om het volk te leiden, tot de bron, niet hen zomaar alles in de schoot te werpen. Het volk moet opgeleid worden, niet verwend. En dan zien we hoevelen afvallen, als hen niet

gegeven wordt wat ze hebben geeist. Dan zien we ineens hun ware gezichten. Velen vallen af in de nacht. De prijs is hen te hoog. Dan moeten we het stof van onze voeten afvegen en verder gaan. Spotters mogen niet bestrafd worden, want dan zouden we schande op ons halen. Sommigen zijn de tucht niet waard. We moeten hen dan achterlaten en verder gaan met bruggen bouwen, in de hoop dat ze zich eens zullen bekeren. God wil dat een ieder behouden wordt. Doet wie niet deugt uit uw midden weg. Slechte omgang bederft goede zeden. Ook hierin moeten we de tijden en seizoenen des Heeren onderscheiden, en niet eigenmachtig ons mes gebruiken.

Laten wij ons niet leiden door mensenvrees, stelt de Saambinder, want dan zouden we onszelf bedriegen. Laten we op onze hoede zijn voor schijn-bekeringen. De Saambinder noemt Ezau die berouw zocht onder tranen, en Orpa die wenende tot haar volk en goden terug, en noemt Saul die onder de profeten was, en Judas die zijn schuld beleed. Er is een heleboel koud en onwaar berouw. De verleidingen die tegen het volk komen zijn velen, en die kunnen heel godsdienstig en zelfs bevindelijk zijn. Een klein beetje zuurdeeg maakt het gehele deeg zuur. Een klein lekje kan het schip doen zinken. Geliefden, laten we op onze hoede zijn.

De mens moet diep walgen van zijn boosheden, stelt de Saambinder, in stof en as gaan, en zo roepen : 'onrein', vol schaamte en schaamrood. Er moet een afschuw zijn van vorige spijze. De Saambinder spreekt van laffe spijze.

W. C. Lamain stelt dat we moeten leren bidden om bekering, want de mens kan zichzelf niet bekeren. We hebben met een geslacht te maken dat rein is in eigen ogen, maar die van hun drek niet zijn gewassen, stelt Lamain.

We kunnen stellen dat als we te maken hebben met een harde of verharde wil, dan kunnen we nog wel bidden, ook al moeten we bidden om gebed, want de mens kan zelf niet bidden. We kunnen nog wel het goede van God koesteren en ernaar streven, ook al is de wil zwaar aangetast door de zonde. Er kan nog wel omheen gewerkt worden, maar ook daarom mogen we de Heere vragen, die het willen en het werken in ons bewerkt.

Vandaag de dag zijn de mensen vreemdelingen voor de dingen van God, stelde W. C. Lamain. Ze hebben niet geleerd dat hun gerechtigheden als een wegwerpelijk kleed zijn. Ze hebben geen zicht op de vloek waaronder de wereld ligt waarin zij leven, de verdoemelijke staat, en toch rekenen ze vast op de hemel, stelt Lamain. Ze zijn in hun ogen nooit verloren geraakt, nooit omgekomen. Er werd veel geredeneerd over geloof, over Jezus en het evangelie, maar het is alles ijdel geklap, stelt Lamain. Lamain prikt er doorheen, als wachter van Nederland. Hij blaast erover op de bazuin. Het is oorlog, en Nederland heeft het bitter verloren. Dat moet onder ogen gekomen worden. Pas dan kunnen ze verder. Lamain windt er geen doekjes om. Hij stelt dat er geen liefde en vernedering inzit. Het is een beschouwende kermis. En het is koud en hard.

Hij noemt dat het nooit het hart raakt. Hij weet dat ze hem dat niet in dank afnemen als hij dat zegt. Hij stelt dat ze dan boos worden, beledigd zijn. Dan pakken ze stenen om je te stenigen. Nooit vergeven ze het. Hij noemt het arme mensen die maar opgebouwd willen worden van mensen, en God's goedkeuring in hun hart niet nodig hebben.

Ik had een droom dat een vrouw een juweel van 70.000 euro had gekocht, en een andere vrouw prees haar daarover, en daar bleven ze het maar over hebben. Ik zei toen : 'maar hoe kun je dat doen terwijl er zoveel armen zijn ?' De vrouw die de andere vrouw had geprezen werd toen boos, en was toen beledigd. Maar toen stapte ze opeens op me af, en omhelsde me. Ze sprak toen dat de juweel het Woord van God in de Saambinder was. We hadden het toen over speelgoed, dat speelgoed voor kinderen leefde, en dat kinderen soms ogenschijnlijk hebberig en gierig erover zijn, maar dat ze het speelgoed wilden beschermen, of andere kinderen tegen het speelgoed wilden beschermen. De vrouw stemde daarmee in. Het was een hemelse gezant, een natuurvrouw, aangesteld over de Saambinder. Het was een donkere vrouw. Er was ook een andere donkere vrouw waarmee ik in een kamer was, en die haar been deels had ontbloot, als een beeld van het Woord van God door haar gebracht, wiens voeten liefelijk waren, maar zij vervaagde toen of ging toen weg. Het komt omdat God's Woord nog niet geheel besproken is. Vandaar dat we daarmee verder gaan. Dit zijn dichterlijke beelden. De donkere vrouw is een beeld van de herstelde kerk, de vrouw van Salomo. De droom speelde zich af bij een bed. F. Mallan had gesteld dat de donkere vrouw in de oude bijbel een beeld is van het ontdekt zijn aan de zonde, in zijn catechismus verklaring van 1973. Daarmee moet het volk omgang hebben, maar zij geeft haarzelf niet zomaar prijs. De mens moet terugkeren tot de onderwerpelijkheid van de kerk, niet tot de voorwerpelijkheid ervan.

W. C. Lamain stelde dat de in hun eigen ogen zulke gelukkige mensen een arme, lege en droge godsdienst hebben, zo koud als het graf, omdat de liefde ontbreekt. Lamain stelt dat ze vanuit de hoogte neerkijken op het arme volk. Levende zijn zij dood. Ze hebben zelfs niet de minste kennis van het leven van God.

Ook Groen van Prinsterer (1801-1876) wees hierop, stelt de Saambinder. In de jaren 1700 was het al zo, zoals hij schreef in het handboek der geschiedenis van het vaderland. De

heersende kerk was afgeweken en ontaard. De leer van genade en zaligheid was een verzameling geworden van gerangschikte begrippen waar het hart verre van was. Het was dor geraamte, stelde Groen van Prinsterer in paragraaf 523. De godsdienst in die tijd, stelt van Prinsterer, was veelal die van een blind en onverschillig aannemen van een nog gangbare munt. Het geloof was ijskoud geworden, en zo streden ze tegen elkaar, en daarom konden ze de geestelijke oorlog niet winnen, stelde van Prinsterer. De reformatie van die tijd was aan het deformeren tot dweepzucht en overdrijving. Het streven naar genot en grootsheid werd de maatschappijke drijfveer. Van Prinsterer noemde het een tijdperk van afval.

Van Prinsterer bespreekt de gehele reformatie, van het begin af aan. Zijn stelling : 'Na veertigjarig martelaarschap volgt tachtigjarige oorlog.' Het hoofd werd niet meer lijdelijk op de slachtbank gelegd. De geuzelijke Nederlanders waren het zat. Zo bespreekt hij de jaren 1500 en 1600. Bij de Unie van Utrecht werd bepaald : 'ieder particulier zal in zijn Religie vrij mogen blijven, en men zal niemand ter oorzaak van de Religie mogen achterhalen of onderzoeken.' (paragraaf 133)

De Saambinder waarschuwt tegen dode orthodoxie. Het kerkelijke leven in de steden en streken bestaat uit langdradige en droge betogen vanaf de kansel, in 1974, stelt de Saambinder. De Saambinder noemt het schijnheiligheid, waaraan geen gebrek is. Daarbij wordt er teruggewezen op de woorden van Van der Groe (1705-1784) : 'Vele verkondigingen zijn maar bloempjes die de ziel niet voeden.' Van der Groe noemt het gezwets. De Saambinder spreekt van verstarde orthodoxie. Er is groot verval in de jaren 70, ook in de kerk. De kerk is wankelende. Groen van Prinsterer waarschuwde tegen het zielloze geprevel. Het is de vloek van het 'algemene christendom'. De Saambinder stelt dat de geschiedenis een leermeesteres is. Zoals er toen moderniseringen kwamen, zo ook nu. Groen van Prinsterer waarschuwde ook tegen een bekrompen overdrijving in bijzaken. De machten van verval en ongeloof waren inmiddels de leiding van het kerkelijk leven aan het overnemen.

De Saambinder wil niet alleen maar negatief zijn over de jaren 1700. Van der Groe liet de boetbazuin horen, en er waren meerderen zoals hen die hun hoofd niet voor de moderne afgoden hadden gebogen. Het is een strijd tegen de tijdgeest, stelt de Saambinder. Er was zowel reformatie als deformatie, in meerdere lijnen.

In de grote kerkverhuizing van de christelijk gereformeerde kerk naar de gereformeerde gemeente was ook G.A. Zijderveld (1910-1992) betrokken. Met een deel van zijn gemeente ging hij in 1955 over tot de zusterkerk van de gereformeerde gemeente, en ging in 1959 toen hij terugkeerde naar Nederland prediken in de gereformeerde gemeente van Capelle aan de IJssel. Daarna predikte hij in Middelburg en Hoofddorp. In de Saambinder van 1974 sprak hij over de omzwervingen van de psalmist, en dat ook wij dikwijls moeten omzwerven in de woestijn, wanneer Saul ons achtervolgt. Er is geen rechtoe rechtaan pad door de wildernis. Er was een vreselijke tijd voor de psalmist aangebroken, stelde Zijderveld. Er moest gevlucht worden als een veldhoen op de bergen. Nergens was het veilig. Zijderveld stelde dat er overal doodsgevaar was. Er moest gezwerfd worden door het hele land om aan Saul te ontkomen. Ook wij moeten daar doorheen, en soms denken wij dat de Heere ons heeft verlaten. Het lijkt dan wel alsof Saul oppermachtig is. Ook Jezus moest omzwerven. Er was nooit een directe en snelle weg. Zijderveld stelt dat als we wenen dat het tranen moeten zijn van een boetvaardig hart, want die worden door God bewaard in Gods fles.

De Saambinder stelt dat het van belang is dat het eigen ik mindert, en God groter wordt. Dat houdt in de vernedering van het ik. Dit is het belangrijkste in de evangelie-prediking, maar wat wordt dat toch vaak overgeslagen. (31/1, 1974) God's volk moet in dit leven meer naar de hel dan naar de hemel, stelt W.C. Lamain, anders moeten ze straks alsnog naar de hel. We moeten het nu doen, nu met het stuk van de noodzaak van de hel-ervaring klaarkomen, waar ook alle oude profeten doorheen gingen, en Jezus. Die ontweken de hel niet. Die gingen er dwars doorheen. We moeten dat niet uitstellen. Straks naar de hel, zolang we nu niet naar de hel kunnen, stelt W.C. Lamain. God's eer moet boven onze zaligheid staan, stelt Lamain, zoals ook in de leer van C. Steenblok. God moet kunnen doen met ons naar God's Wil. Het moet van onderhandeling tot afhandeling komen, stelt Lamain. Jezus nam zijn volgelingen tot Getsemané, en zo was er vereniging met Jezus in het doorleven van de hellevaart, stelt Lamain. Er zijn een heleboel ledige plaatsen, maar de Heere mocht ze eens vervullen.

R. Boogaard (1921-2013) stelde in de Saambinder van 1974 dat het geloof wat u niet ellendiger en armer maakt in uzelf schipbreuk doet lijden aan de kusten der eeuwigheid. Hij waarschuwt tegen de nabij-christenen die een geloof hebben waarmee ze rijk zijn en steeds rijker worden. Ze willen bouwen op een eens gedane keus, en moeten van ontdekkende prediking niets hebben, stelt R. Boogaard. Ze willen zalig gesproken worden door de mensen. Maar wat heb je daaraan als God je niet kent, stelt Boogaard. Mozes koos voor het kruis, het lijden van zijn volk, niet om hogerop te komen in Egypte. R. Boogaard rouwt over de kinderen die onder hen zijn geboren en die de paden van ijdelheid zijn opgegaan. Soms kun

je als ouder alleen nog maar bidden.

DE KWESTIE NETELENBOS-GEELKERKEN (1920-1926)

Een heleboel hebben de gelijkenis van de wijze en de dwaze maagden niet begrepen, en ook de gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus niet. Ze hebben het verletterlijkt, en zijn geheel voorbij gegaan aan de betekenis ervan. Waarom kregen de dwaze maagden geen olie ? Omdat ze het zelf moesten kopen, m.a.w. ze moesten het zelf bevinden. Waarom kreeg de rijke man geen waterdruppel ? Er was niet alleen maar een te grote kloof tussen hem en de arme Lazarus in het hiernamaals, maar hij moest het zelf bevinden, zelf gaan zoeken, zelf vinden of kopen ergens.

‘Ja,’ zullen sommige slimmerikken zeggen. ‘Hij was in de hel, en daar is die luxe allemaal niet, anders is het idee van de hel weg.’ Maar de psalmist sprak dat God ook in de hel zou zijn. Wij mogen niet voorwerpelijk met de hel omgaan. Het is een zeker principe dat we moeten leren. De gereformeerde vaderen spraken ook dieper over de hel, zoals ook Augustinus. Het is een geheimenis. Het is niet zo rechtoe rechtaan als velen denken.

W. C. Lamain stelde dat als God in ons leven verschijnt, dan kunnen we het niet meer stellen met de zwijnendraf van de wereld. Er komen andere begeerten en behoeften. Men begeert dan de moedermelk van het Woord, en niets gaat meer snel. Lamain stelt dat ze wel uren reizen om een kruimel brood te ontvangen. Dan moet de mens een wildernistocht maken. God is geen sadist, maar wil dat we onderwerpelijk met de natuur en de wildernis omgaan, niet voorwerpelijk. Het moet persoonlijk doorleefd worden.

Dat was de taak van zowel de dwaze maagden als de rijke man. Ze kregen een ‘nee’ te horen naar het voorwerpelijke, omdat ze het onderwerpelijke moesten leren. Ze moesten het aardse en directe loslaten, het materialisme afleren, en het geestelijke leren. Jezus sprak dat ze in de gevangenis moesten blijven totdat ze hun schulden hadden betaald. Als Jezus spreekt over een eeuwig ‘nee’, dan gaat dit om het nee naar het voorwerpelijke, niet naar het onderwerpelijke. Het is een ‘nee’ naar de vleselijke weg, niet naar de geestelijke weg. Ook zouden daar de Aramese en Griekse grondteksten over geraadpleegd dienen te worden, omdat eeuwig hele andere betekenissen heeft dan in het westen.

Laten we zeggen dat er een eeuwig ‘nee’ is naar het vlees, want het vlees dient te sterven. Het is een nee naar het misbruik van het voorwerp. Men heeft ook van de theologische beginselen voorwerpen gemaakt. Daar wil God ons van afleiden, om naar het onderwerp te gaan in plaats van het voorwerp. In die dieptes wil God ons lokken. Daarom is er over het eeuwig ‘nee’ naar het vlees en het voorwerpelijk geen overmatige drama en tragedie. Het is ernstig, maar men moet niet overdrijven. God is geen sadistisch monster. De mens is een sadistisch monster die het heeft verzonnen door zijn gebrek aan kennis en diepte. Daarom staan we ook van harte aan de kant van Netelenbos en Geelkerken in hun strijd tegen gereformeerde letterslavernij, want die is gebouwd op ongeletterdheid, en nog wel schaamteloos ook. (1920-1926)
